

INTERJÚ DÖMÖTÖR ZOLTÁNNAL

I. A foglalkozás rövid összefoglalása

A foglalkozás célja, hogy elmélyítse és új nézőpontba helyezze az 1956-os forradalomról és szabadságharcról tanultakat. Feldolgozását elsősorban 12. évfolyamon ajánljuk, különös tekintettel fakultációs (esetleg szakköri vagy érettségi előkészítő) csoport számára, ahol például az emelt szintű történelem érettségi egyik kulcskompetenciája, a kritikai érzék rendkívül fontos. A témakör lehetőséget ad az érvelő vitára, az események több nézőpontú, emberléptékű megközelítésére.

A feladat nem időigényes (nagyjából harmincöt perc, de bizonyos részei tetszőlegesen elhagyhatók). Jó óraszervezéssel a feldolgozás alapvetően házi feladat formájában történik, s a diákokat a legújabb kommunikációs és digitális eszközök használatára sarkalja.

Elsősorban **összefoglaló, ismétlő-rendszerező órának** ideális.

Nevelési célok:A tanuló felismeri, hogy amikor egy esemény bekövetkeztének az okait kutatjuk, nemcsak azt a kérdést kell feltenni magunknak, hogy miért következett be az esemény, hanem azt is, hogy miért nem valami más történt helyette. Átlátja, hogy nehéz történelmi helyzetben az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja.

Megismeri és átérzi a forradalom és szabadságharc hőseinek és áldozatainak a sorsát, szolidáris velük. Belátja, hogy a szovjet megszállás és a kommunista diktatúra a lakosságot szabadságjogaiban korlátozta.

Felismeri a szovjet megszállás és az ebből fakadó korlátozott állami szuverenitás következményeit. Képes felhasználni különböző visszaemlékezők adatközléseit, kiszűrve azok szubjektív elemeit, objektív történelmi kép kialakítása céljából az adott korról.

Kerettantervi fogalmak, nevek, topográfiai és kronológiai adatok:

Dolgozók Pártja (MDP), népköztársaság, internálás, ÁVH, besúgó hálózat, egypártrendszer, pártállam, reakciós, koncepciós perek, MEFESZ, intervenció.

Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Kádár János, Nagy Imre, Maléter Pál.

Az 1956-os forradalom főbb fővárosi helyszínei: 1945, 1956. október 23., 1956. november 4.

(TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára)

Az óraelem felhasználásának vázaltos összefoglalása:

- Órat megelőző házi feladat (kérdéssor)
- Órai vagy tanári külön ellenőrzés, majd a filmes interjú irányított kérdések általi frontális megbeszélése
- Házi feladat (projekt) csoportmunkában

A tananyagegységet **szóbeli értékelés és jegyadás** zárja az elkészült projekt, az órai munka és a tanulói óravázlat alapján.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

II. Az óra előkészítése

Házi feladat az órát megelőzően: tekintsétek meg a Dömötör Zoltánnal készült interjút, majd válaszoljatok az alábbi kérdésekre!

Mi az, ami a maival ellentétben különös hangsúllyal bírt egy egyetemi felvételi során?

226 556/a

Másold le és terjeszd a magyar dolgozók között!

A MEFESZ Építőip. Műszaki Egyetemi diáknaggyűlés határozatának főbb politikai, gazdasági és eszmei pontjai:

1. Az összes szovjet csapatoknak azonnali kivonását követeljük Magyarországról, a békeszerződés határozatai alapján.
2. A Magyar Dolgozók Pártjában alulról felfelé titkos alapon új alap, közép és központi vezetők választását követeljük, ezek a legrövidebb időn belül hívják össze a Pártkongresszust és válasszanak új Központi Vezetőséget.
3. A Kormány alakuljon át Nagy Imre elvtárs vezetésével, a Sztalinista—Rákosi korszak minden bűnös vezetőjét azonnal váltsák le.
4. Nyilvános tárgyalást követelünk Farkas Mihály és társai bűntudatában. Rákosi Mátyást, — aki elsőfokon felelős a közelmúlt minden bűnéért és az ország tönkrevéséért, hozzak haza és állítsák a nép ítélő széke elé.
5. Általános, egyenlő és titkos választásokat követelünk az országban több párt részvételével, új nemzetgyűlés megválasztása céljából. Követeljük a munkásság sztrájk-jogának biztosítását.
6. Követeljük a magyar-szovjet és a magyar-jugoszláv politikai, gazdasági és szellemi kapcsolatok felülvizsgálatát és új rendezését a politikai és gazdasági teljes egyenrangúság és az egymás belügyeibe való be nem avatkozás alapján.
7. Követeljük az egész magyar gazdasági élet átszervezését, szakembereink bevonásával. Vizsgáljuk felül a tervezésszerűen alapuló egész gazdasági rendszerünket, a hazai adottságoknak és magyar népünk létérdekeinek szem előtt tartásával.
8. Hozzuk nyilvánosságra külkereskedelmi szerződéseinket, a s o h a ki nem fizethető jóvátételek tényleges adatait. Nyílt és őszinte tájékoztatást követelünk az ország uránérc készleteiről, kiaknázásáról, az orosz koncesszióról. Követeljük, hogy az uránércet világgiazi áron, nemes valutáért, Magyarországon szabadon értékesíthesse.
9. Követeljük az iparban alkalmazott normák teljes revízióját, a munkások és az értelmiség bérkövetelésének sürgős és alapvető rendezését. Kérjük a munkások létminimumának megállapítását.
10. Követeljük a beszolgáltatás azonnali eltörlését és a termények okszerű felhasználását. Követeljük az egyéni gazdálkodó parasztok egyenrangú támogatását.
11. Követeljük az összes politikai és gazdasági pereknek független bíróságon való felülvizsgálatát, az ártatlanul elítéltek szabadonbocsátását, rehabilitálását. Követeljük a Szovjetunióba kiharcolt hadifoglyok és polgári személyek azonnali hazaszállítását, beleértve a határon kívül elítelt foglyokat is.
12. Teljes vélemény, szólás és sajtószabadságot, szabad rádiót követelünk és a MEFESZ-szervezet számára nagy példányszámú, új napilapot. Követeljük a meglévő „kaderanyag” nyilvánosságra hozatalát és megsemmisítését.
13. Követeljük, hogy a sztálini zsarnokság és politikai elnyomás jelképét a Sztálin szobrot a leggyorsabban bontsák le és helyébe az 1848—49-es szabadságharc hőseinek és mártírjainak méltó emlékművet emeljenek.
14. A megélt, magyar népek az idegen cimere helyett, kívánjuk a régi magyar Kossuth-cimere visszaállítását. A magyar honvédeknek, — a nemzeti hagyományainkhoz méltó — új egyenruhát követelünk. Követeljük, hogy március 15. nemzeti ünnep, munkaszüneti nap legyen, október 6. pedig nemzeti gyásznap és iskolai szünnap legyen.
15. A Budapesti Műszaki Egyetem Ifjúsága egyhangú lelkesedéssel nyilvánította ki teljes szolidaritását a lengyel és varsói munkásság és fiatalság felé, a lengyel nemzeti függetlenségi mozgalommal kapcsolatban.
16. Az Építőipari Műszaki Egyetem diáksága a leggyorsabban felállítja a MEFESZ helyi szervezeteit és elhatározta, hogy folyó hó 27-én, (szombaton) Budapesten Ifjúsági parlament összehívását, amelyen küldöttségekkel részt vesz az ország egész ifjúsága. Holnap f. hó 23-án d. u. fél 3 óra a műszaki és egyéb egyetem ifjúsága a Gorkij fasorban az Irók Székháza előtt gyülekezik. Onnan a Pálffy térre (Bem tér) a Bem szoborhoz vonul és megkoszorúzásával fejezi ki együttérzését a lengyel szabadságmozgalommal. E felvonuláshoz az üzemek dolgozói szabadon csatlakozhatnak.

Fenti határozat teljes betűszerinti közlését ma este a rádió is, a magyar sajtó is visszautasította, a Szabad Ifjúság csak részleges közlését ígérte meg, főleg az első pont miatt. A határozat szövegének stencilén való azonnali sokszorosítását viharosan követeltük, de az arra vonatkozó utasítást Cholnoky rektor nem merte megadni. A nagygyűlés kb. 2000 résztvevőjének spontán felvonulása még ma este folyamán az egyik nyitandó elé és a határozat azonnali kinyomtatása — a résztvevők viharos lelkesedése ellenére a megmozdulásnak nem kívánatos eltorzítása, illetve az esetleges összecsapás miatt egyelőre elmaradt. Javaslatunkra a határozat végleges szövegét a plénum előtt mikrofonba diktálta, a résztvevők lejegyezték és egyelőre kézi-gépi másolását a főváros széles rétegeiben hálóba-rendszerrel fogják terjeszteni.

A magyar sajtóban való teljes közléstől nem tántunk.

Folyó hó 24-én a MEFESZ a fenti határozat alapján országos vitát kívánunk indítani a magyar sorskérdésekről és követeljük azt, hogy a Magyar Rádió adjon a nagygyűlésről helyszíni közvetítést és így a dolgozó nép elferdítés nélkül hallani fogja az ifjúság hangját és eltökélt szilárd határozata addig be kell váltassa a helyszíni ígéretéseket, a határozat teljes szövegének a napi sajtóban széles körben való közzétételére vonatkozólag.

E határozat az új magyar történelem hajnalán, 1956. október 22-én született, az Építőipari Műszaki Egyetem aulájában, több ezer hazáját szerető magyar ifjú spontán megmozdulásából.

Bácskiskunmegyei Könyvtár, Bácskiskunmegyei Könyvtár, Bácskiskunmegyei Könyvtár, Bácskiskunmegyei Könyvtár

Az egyetemisták 16 pontja – gyakorú forrás (Wikipedia)

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

Jelöld meg az Egyetemisták 16 pontja közül azokat, amelyeket a legfontosabbnak tartott Dömötör Zoltán! Miért mondja a többire, hogy „pitiáner” követelés?

.....

.....

Hogyan bánt az események idején az államvédelmi tisztekkel? Mi az alapvető különbség Dömötör Zoltánék tevékenysége és az ÁVH (ÁVO) megelőző tevékenysége között az interjúalany szerint? Két dolgot említs meg!

.....

.....

Milyen tulajdonságát emeli ki az ÁVH-soknak?

.....

Mi könnyítette meg az orosz katonákkal való kommunikációt? Kit küldtek tárgyalni ahhoz a három emberhez, akik kiszálltak tárgyalni a szovjetekkel?

.....

.....

Mi a meglepő a történetben a szovjet intervencióról tanultakkal kapcsolatban?

.....

.....

Az adott pillanatban miben látta Dömötör Zoltán a „hősiesség” fogalmát?

.....

Hogyan szöktek meg a miskolci Rudolf laktanyából?

.....

Miben segített a civil lakosság a bujdosás során? Milyen következtetést lehet ebből levonni?

.....

Mi volt a korszakban a legsúlyosabb bűncselekmény?

.....

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

III. Órai munka – az óra menete

Az órán elsősorban az elbeszélte személyes történelemmel, mint forrásműfajjal dolgozunk.

Rávezető kérdések lehetnek: (5 perc)

A te nagyszüleid meséltek-e a történelemről? Ha igen, hogyan viszonyulsz az elmondottakhoz? *(páros vagy kiscsoportos munkaforma)*

Van-e bármilyen olvasmány- vagy filmélményed a korszakkal kapcsolatban?

A konkrét interjúhoz kapcsolódóan: (15 perc) –frontális munka tanulói interakcióval

Milyen tevékenységet végzett 1956-ban Dömötör Zoltán?

Hogyan ítéli meg ma az akkori tevékenységét?

Hogyan meséli el a történetet? *(Ki lehet térni a nonverbális jelzésekre, a testtartásra, hangszínre stb.)*

Mennyire tűnik hitelesnek?

Hogyan, milyen kontextusban használja az interjúban az alábbi történelmi fogalmakat?

Államvédelmi Hatóság (ÁVH), internálás, padlássöprés, jogerős ítélet

Vita: (5 perc)

Mennyiben módosult a szovjet katonákról vagy az Államvédelmi Hatóságról kialakult képed? / Mennyire módosíthatja az interjú a szovjet katonákkal kapcsolatos sztereotípiákat?

Miért fontos szerinted, hogy az államvédelem emberei tisztességes eljárásban részesüljenek? Milyen esetekről tudsz, amikor ez nem teljesen valósult meg? Melyek lehettek az esetek következményei a forradalom bukását követően? *(Erről az interjúalany is beszél érintőlegesen.)*

Milyen érvek hangozhattak el az egri nemzetőrök között, amikor a megadásról vitáztak?

Összefoglalás: (10 perc)

Gyűjtsük össze T-táblázatban az ilyesfajta forrás előnyeit és hátrányait!

(A tanulók a tanár által a táblára felírt vagy kivetített válaszelemeket rögzítik a füzetükbe.)

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

IV. Házi feladat projekt munkában

- A) A tanulók kis csoportban (4-5 fő) gyűjtsenek képeket, szöveges forrásokat, a későbbiek során készült interjúkat a nemzetőrségről illetve annak tagjairól. Az így felhalmozott információkat összegezzék egy **10-12 diás prezentációban** (ppt vagy prezi), majd az elkészült műveket osszák meg egymás között, illetve mutassák be a következő tanórán.
- B) Készítsenek **online linkgyűjteményt** a nemzetőrségről. Legalább tíz különféle internetes helyet tüntessenek fel, s ezeket rendezzék is különféle, általuk megadott szempontok szerint.
- C) Az emlekpontok.hu oldal segítségével keressenek öt különféle interjút, amelyben a nemzetőrségről van szó, s ezekből **vágjanak össze egy ötperces összeállítást**. A videó alá vághatnak korabeli ötvenhatos képeket is! (pl. fortepan.hu oldalról)

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történeti kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

MELLÉKLET – A feladatlap lehetséges megoldása

Mi az, ami a maival ellentétben különös hangsúllyal bírt egy egyetemi felvételi során? (Az osztályhoz tartozás – az interjúalany is elmondja, hogy egy évnyi „munkáslét” könnyítette végül meg a felvételét a jó eredményei ellenére.)

Jelöld meg az Egyetemisták 16 pontja közül azt (vagy azokat), melyet (vagy amelyeket) a legfontosabbnak tartotta Dömötör Zoltán! Miért mondja a többire, hogy „pitiáner” követelés? (Mert a többi követelés mindebből következett csak. Az orosz nyelv tanulása ehhez képest elenyésző jelentőségű az ország szabadságához képest.)

Hogyan bánt az események idején az államvédelmi tisztekkel? Mi az alapvető különbség Dömötör Zoltánék tevékenysége és az ÁVH (ÁVO) megelőző tevékenysége között az interjúalany szerint? (Nekik volt törvényes letartóztatási parancsuk; nem érte a letartóztatottakat fizikai bántalmazás; bíróság elé akarták állítani őket a helyzet konszolidálódása után.)

Milyen tulajdonságát emeli ki az ÁVH-soknak? (A gyávaságot.)

Mi könnyítette meg az orosz katonákkal való kommunikációt? Kit küldtek tárgyalni ahhoz a három emberhez, akik kiszálltak tárgyalni a szovjetekkel? (Mindenki tudott oroszul a kötelező nyelvoktatás miatt. Mégis az orosz tanszék vezetőjét küldték tárgyalni, hiszen itt precíz nyelvtudásra volt szükség, komoly, szakmai kérdésekről.)

Mi a meglepő a történetben a szovjet intervencióról tanultakkal kapcsolatban?

(A szovjet tank megállt a főiskolával szemben, de nem lött. Kiszálltak a benne ülő katonák, és tárgyalást kezdeményeztek.)

Az adott pillanatban miben látja a „hősiesség” fogalmát? (Noha Eger „Dobó István városa”, ők mégis meg akarták kímélni a líceum épületét a fegyveres harc következményétől. Dömötör úgy látja, hogy akkor már a forradalom lényegében elbukott Egerben, így az ellenállás fegyveres formájának nem volt többé értelme. „Ez nem hősiesség lett volna, hanem egy felelőtlenység.”)

Hogyan szöktek meg a miskolci Rudolf laktanyából? (Szerencsájük volt, az őrség a nagy ünnepelés során be volt rúgva.)

Miben segített a civil lakosság a bujdosás során? Milyen következtetést lehet ebből levonni?

(Vittek nekik pokrócot, ételt és civil ruhát – a katonai öltözék ugyanis lehetetlenné tette a további bujkálást. A lakosság jelentős része a forradalmárokat támogatta, és elítélte a szovjet típusú diktatúrát, szolidaritást vállaltak a bujdosókkal.)

Mi volt a korszakban a legsúlyosabb bűncselekmény? („A népi demokratikus államrend megdöntésére tett kísérlet, fegyveres szervezkedés / „a népi demokratikus államrend megdöntésére irányuló fegyveres szervezkedés vezetése”)